

בעזה"ש"ת

פתיחי שערים

על עניני חנוכה

מפתח כללי מתורת מרן הקדוש
בעל דברי יואל מסאטמאר זי"ע

כולל ב' חלקים דברי יואל על חנוכה

לתשומת לב!

ציוני הדפים לדברי יואל חנוכה ח"א הם מדפוס ראשון

חנוכה

א. ימי חנוכה (ב' ענפים)	י. יהודית	זז. גם חנוכה לא ניתנה לכתוב
ב. אחרון חכהן	יא. כהניך ה'קדושים'	יו. נצחון המלחמה (ג' ענפים)
ג. אסור להשתמש לאורה	יב. חנוכת בית המקדש	יח. תורה שבע"פ
ד. אלא לראותן בלבד	יג. לשנה אחרת קבעום	יט. גזירת היוונים
ה. דאורייתא או דרבנן	יד. נר חנוכה בשמאל	כ. אין מנכין מזכיותיו
ו. הלל והודאה	טו. גם השמן ובקושית הב"י	כא. זאת חנוכה
ז. התנוצצות אורו של משיח	(יז ענפים)	כב. השמונאים
ח. ויהי נועם		
ט. חיבתן של ישראל		

א. ימי חנוכה

א) השפעת ימי חנוכה (ב) הרבותא שבחנוכה

א) השפעת ימי חנוכה

ע"י מצות הדלקת המנורה מתפרסם הנס וע"י הפרסום מתעורר כח השפעת הנס לנצח. חנוכה שצ"ח.

נס חנוכה השפיע שני השפעות, השפעה לימות המשיח ולקרב קצו, וגם השפעה מיוחדת על ימי הגלות שמאיר בכל שנה ושנה. חנוכה ב:

נעשה נס שנתרבה השמן בכל יום במיוחד ולא נתברך השמן מיד בפעם אחת על כל השמונה ימים בעת שחלקו השמן לח' החלקים ביום הראשון, כדי להמשיך השפעות הנס לשמונה ימים. חנוכה ע"ג:

אירעו שני נסים, מציאת הפך, וגם השמן נתרבה, כדי שימי חנוכה ימשיכו שני השפעות, שיסתמו עיני הרשעים, ושיתברכו מעשי ידי הצדיקים. חנוכה ק"ח:

(אורו של משיח) ע"י קיום מצות הדלקת נר חנוכה בשלימות מתעורר הבטחת הקב"ה שזכות הדלקת המנורה בבית המקדש יקרב ביאת המשיח. חנוכה ק"צ:

(אור הגנוז) התגלות הארת אור הגנוז בחנוכה הוא לכל אחד מיוחד לפי מדרגתו. חנוכה שס"א:

(גלות) מה שאנו מתקיימים בגלות הוא ע"י השפעת נר חנוכה. חנוכה, קנ"ד, קע"ח.

(גלות) נס חנוכה נעשה דוקא על ידי כהנים, כדי להמשיך השפעה גם לזמן הגלות שההשפעות יורדין רק ע"י שליח. חנוכה ל"ז:

(גלות) עצם בנין בית המקדש השני היתה רק לצורך נס חנוכה, שהשפיע קיום לבני ישראל בימי גלותן. חנוכה קנ"ז.

(דורות האחרונים) לפי שבעת הנס ניצולו מבעלי בחירה והיונים לא מצאו הפך לכן מתעורר כהיום הזה להנצל מרשעים בעלי בחירה. חנוכה ק"ד.

(דורות האחרונים) המשכת הנס נשפע מחמת רשעת הגוים ולא מצד צדקת החשמונאים להמשיך השפעה לדורות האחרונים שאין להם זכות מצד עצמם כ"א מצד רשעת הגוים. חנוכה רנ"ט:

(דורות האחרונים) לפי שנעשה הנס כדי להרבות כבוד שמים ירדה ההשפעה גם לדורות האחרונים שיש צורך גדול שיתרבה בה כבוד שמים. חנוכה נ"ט:

(דורות האחרונים) ע"י שנעשה הנס גם מבלי זכותם נשפע השפעה לישראל אף לזמן שאין להם שום זכותם. חנוכה קפ"ז, תכ"א:

(דורות האחרונים) קבעו חיוב בהלל והודאה כאילו נעשה הנס מצד החסד, להמשיך הארת הנס לדורות האחרונים שלא יהיו ראויין מצד הדין. חנוכה רנ"ז:

(דך האמת) בימי חנוכה נשפע השפעה לדורות לילך בדרך האמת, דעיקר הנס היתה שהתגלה אמיתיות התורה. חנוכה שמו"ז:

(הסמרת פנים) לפי שנעשה נס גם בעת הסתרת פנים נמשך השפעה שבעת הסתרת פנים הקב"ה משגיח על ישראל

להכין כל הנצרך לישועתו. חנוכה ב"ד, ק"א, קט"ו, קב"ג, רמ"ו.

(טהרת הממשנה) עיקר תוקף הנס היה שזכו החשמונאים לטהר לבות בני ישראל מן דעות נפסדות. חנוכה ת"ט:

(המגזרות הסט"ב) נס חנוכה משפיע להיות לנו תשועה אף בזמן התגברות הסט"א, לפי שנעשה בזמן תוקף התגברות הסט"א. חנוכה קנ"ט.

(נלחן המלחמה) מנצחון כוחות הקדושה על כוחות הטומאה בימי חנוכה נשאר השפעה של ניצוח כח הקדושה עד סוף כל הדורות. חנוכה י"ט.

(נסים) בימי חנוכה נשפע השפעה שיעשה הקב"ה נסים שימשיך אחריה עוד נסים. חנוכה פ.

(נסים נגלים) תיקנו מצות נר חנוכה בראיה, להמשיך נסים נגלים הנראים לעין כל. חנוכה רל"ה:

(נלחן המלחמה) נס דנצחון המלחמה במלחמת הדת עם הצדוקים נשפע בכל הדורות. חנוכה רע"ח; רצ"ז; ש"א; שי"ג:

(נלחן) השפעת נס חנוכה הוא נצחי ונמשך לעולמי עד, לפי שנמשך משם הוי"ה שאינו בטילה לעולם. חנוכה פ"ו.

(נסיונות) בחנוכה נמשך השפעה לעמוד נגד הנסיונות הקשות בעניני האמונה לפי שהכהנים הקדושים מסרו נפשם לעמוד בנסיונות למען קיום האמונה. חנוכה ג.

(עבודת ציט המקדש) מצות נר חנוכה בזמן הזה הוא ענף ממצות הדלקת המנורה במשכן, ובזה אנו מתקשרין לעבודת בית המקדש. חנוכה ש"ח, שצ"ב; שצ"ה.

(עת לרה) נס חנוכה מסייע לבני בכל עת צרה להמשיך אותו האור שיושעו מיד הקמים עליהם. חנוכה שע"ד; שע"ה:

(קיום המלות) תיקנו זכר לנס דמנורה ולא לשאר הנסים שנעשו לפי שבנס דמנורה הראה הקב"ה שרוצה בקיום המצות כתיקונן, דנעשה נס להדליק בטהרה אף שטומאה הותרה בציבור. חנוכה שמ"ט.

(שמירת הצרית) בימי חנוכה מהני תשובה על חטא הידוע דמתעורר הנס שנעשה ע"י שם הוי"ה שבזה דן הקב"ה לטובה על העתיד, ולעת"ל עתידין לשוב תשובה מעולה.

ויחי תר"ג, חנוכה ח"ב תל"ט

(תפילה) ואתה ברחמך הרבים 'עמדת' להם בעת צרתם, אין עמידה אלא לשון תפילה, לפי שהיונים לא הניחו את ישראל להתפלל לזה התפלל הקב"ה תחתיהם בעת צרתם. חנוכה ק"י:

(משוזה) בכל שנה ושנה ביום א' דחנוכה הוא זמן תשובה, לתקן הענין שבשעת הנס לא עשו ישראל תשובה, ונעשה הנס רק בזכות הכהנים. חנוכה רנ"ח:

ב) הרבותא שבחנוכה

תיקנו זכר לנס חנוכה אף שהמנורה היתה רגילה בנסים לפי שהיה הנס בזמן תוקף התגברות הסט"א. חנוכה קט"ו, קמ"ד, קנ"ו.

תיקנו זכר לנס חנוכה אף שהמנורה היתה רגילה בנסים לפי שנעשה נס בעת הסתרת פנים. חנוכה ק"ט:

תיקנו זכר לנס חנוכה אף שהמנורה היתה רגילה בנסים לפי שנעשה נס וניצל הפך שמן מיד בעלי בחירה. חנוכה ק"ו.

תיקנו זכר לנס חנוכה אף שהמנורה היתה רגילה בנסים לפי שדוקא ה'מנורה' היה רגיל בנסים, משא"כ הכא נעשה נס שנתמלא ה'פך'. חנוכה ע"ח.

תיקנו זכר לנס חנוכה אף שהמנורה היתה רגילה בנסים לפי שהמנורה לא היה דבר המדוד, משא"כ הכא נעשה נס בדבר המדוד ע"י שנמשך אש של מעלה ולא נבער השמן. חנוכה ל.

תיקנו זכר לנס חנוכה אף שהמנורה היתה רגילה בנסים, לפי שנעשו אז הרבה נסים יחד. חנוכה קע"ו.

תיקנו זכר לנס חנוכה אף שהמנורה היתה רגילה בנסים לפי שנעשה נס בשפודים ערוכים שהדליקו מחמת טומאת המנורה. חנוכה קפ"ו:

תיקנו זכר לנס חנוכה אף שהמנורה היתה רגילה בנסים לפי שנעשה נס אך ורק להראות חיבתן של ישראל, דהדלקת המנורה לא היתה מתבטל אף בלא הנס דטומאה הותרה בציבור. חנוכה רמ"א; חנוכה ח"ב נ"ו:

תיקנו זכר לנס חנוכה אף שהמנורה היתה רגילה בנסים לפי שנעשה נס אף בזמן שלא היה בידי ישראל להתאסף ולשוב בתשובה. חנוכה קפ"ו.

תיקנו זכר לנס חנוכה אף שהמנורה היתה רגילה בנסים לפי שלא כיונו היוונים לבטל מצות הדלקת המנורה אלא שידליקו בטומאה, ונעשה נס להראות שהקב"ה רוצה בקיום התורה והמצות כתיקונה. חנוכה שמ"ט.

ב. אהרן הכהן

מצות נר חנוכה בזמן הזה הוא ענף ממצות הדלקת המנורה במשכן, ולכן נתפייס אהרן בזה. חנוכה ש"ח, שצ"ב; שצ"ג.

נס חנוכה באה מהשפעת אהרן שהתפלל בעת חנוכה המשכן. חנוכה קל"ו:

ו. הלל והודאה

קבעו בהלל והודאה כי עיקר הגזירה היתה לבטל העבודה. חנוכה נ"ב.

רצה הקב"ה לזכות את ישראל בהלל והודאה בכל שמונת הימים לכן נעשה נס בכל יום בפנ"ע. חנוכה ס"ט: קבעו בהלל והודאה לפי שזכו ישראל לראות מפלת הרשעים ומזה מוכח שנעשה הנס בזכות עצמם וראויים לומר שירה. חנוכה רל"ד.

קבעו בהלל והודאה דהיה הנס מצד החסד כי לא עשו תשובה מקודם, וכשנעשה נס מצד החסד מחוייבים לומר שירה. חנוכה ת"ב.

קבעו בהלל והודאה ולא במשתה ושמחה, לפי שלא היו ראויים לנס לכן חששו פן יתקלקלו ע"י ריבוי האכילה. חנוכה תכ"א.

על ידי השירות ותשבחות בסעודת חנוכה נחשב כסעודת מצוה, דמורין שבלי תומ"צ פסקא לחיותא. חנוכה שפ"ח. לא קבעו במשתה ושמחה לזכר לנצחון המלחמה לפי שעדיין לא נגמר המלחמה וקיי"ל דאין מברכין על ברכת הגומל אלא עד שנתרפא לגמרי, משא"כ בפורים שנושעו לגמרי מהצרה. חנוכה ח"ב נ"ד:

ז. התנוצצות אורו של משיח

בענין שחנוכה הוא הכנה וחינוך לאור דלעתיד. חנוכה ק"צ: ש"ע, שע"ד:

הבטיח הקב"ה שזכות הדלקת המנורה בבית המקדש מעורר ביאת המשיח, וע"י קיום מצות הדלקת נר חנוכה בשלימות מתעורר אותו ההבטחה. חנוכה ק"צ:

בזכות נרות דמנורה שהדליקו בביהמ"ק בעת נס חנוכה יזכו לאורו של משיח. חנוכה קע"ח.

ימי חנוכה הם יסוד גדול לביאת משיח, שיחליף הקב"ה את הזמנים, לפי שעיקר השפעת הנס נגרמה ע"י שהחליף הקב"ה את הזמנים ליום חנוכה המשכן. חנוכה רי"ט.

כתבו לכם על קרן השור וגו', רמז על משיח בן יוסף, שרצו היוונים לבטל האמונה בביאת המשיח. חנוכה שס"א. ערכתי נר למשיחי, היינו שמעת הדלקת המנורה בימי חנוכה עדיין לא נכבה המנורה עד ביאת המשיח לפי שבעת החורבן כשבאו האויבים לביהמ"ק היה לעת ערב אחר הדלקת המנורה ונשאר המנורה דולקת. חידו"ת תשט"ז ליל ג' דחנוכה

לפי שאהרן עשה לפניו משורת הדין למסור נפשו בעגל, לכן זכה בזכותו לנר חנוכה, שלא הוצרך מן הדין דטומאה הותרה בציבור אלא להראות חיבתן. סוכות רס"ז.

ג. אסור להשתמש לאורה

אסור להשתמש לאורה, לזכר הנס שלא נהנו כלום מהשמן לפי שהמשיכו אש שלמעלה ולא נבער השמן. חנוכה ל"ב.

אסור להשתמש לאורה, לזכר הנס נעשה ע"י שם הוי"ה ב"ה שאסור להשתמש בה. חנוכה פ"ו.

אסור להשתמש לאורה, זכר למנורת ביהמ"ק שהיה אסור להשתמש לאורה, משום דמעלה עשו בקודש שלא יזונו עיניהם ממנה. חנוכה רל"ב, רל"ח.

אסור להשתמש לאורה, זכר להכהנים שלא רצו ליהנות ממאור המנורה אף לצורך תיקון בית המקדש. חנוכה רל"ט.

אסור להשתמש לאורה, דצריך דומיא ד'מנורה', ומזה ראייה דחנוכה נקבע משום נס דמנורה, ולא משום נצחון המלחמה. חנוכה ש"ט.

ד. אלא לראותן בלבד

תיקנו מצוה בראיית נרות חנוכה, זכר לנס שהיו הכהנים רואין ברוח הקודש ראייה ברורה שהפך שמן הוא טהור. חנוכה ט:

מצותה בראייה, לרמז על בחי' רואין את הנשמע שיהא לעת"ל. חנוכה ד:

מצותה בראייה, לזכר הנס שלא ראו היוונים את הפך שמן. חנוכה ק"ז:

מצותה בראייה ופרסום, לפי שבתחילה היה עיקר הנס במציאת הפך שלא ראה שום אדם. חנוכה ק"ז.

מצותה בראייה, לרמז שאחר עשיית המצות יש לשום עינא פקיקא שלא יתגבר השטן ביותר. חנוכה קמ"ח:

מצותה בראייה, לרמז שהיה הנס בזכות עצמן, וזכו לראות הנס בעיניהם. חנוכה רל"ה, רל"ז, רנ"א:

מצותה בראייה, להמשיך נסים נגלים הנראים לעין כל. חנוכה רל"ה:

ה. דאורייתא או דרבנן

בענין דימי חנוכה יש להם סמך מן התורה. חנוכה שכ"ח; ת"ח-ת"ט.

בענין שיטת הבה"ג אי חנוכה דאורייתא. חנוכה שצ"א, חנוכה מדאורייתא, כי ניצלו מבעל בחירה, וק"ו השתא משעבוד לגאולה וכו'. חנוכה ק"ז:

ה. ויהי נועם

טעם לאמירת ויהי נועם בחנוכה, זכר להכהנים שאמרו שיר של פגעים שלא ישלטו המזיקים בשמן. חנוכה נ"ח. קס"ג.

טעם לאמירת ויהי נועם בחנוכה, דברכת משרע"ה ויהי נועם וגו' לגמר עשיית המשכן היה ביום כ"ה כסליו, ונעשה נס שנתחלף יום כ"ה כסליו של שנת הנס לאותו יום ושנה שנגמר מלאכת המשכן. חנוכה ר"ח:

טעם לאמירת ויהי נועם בחנוכה, לפי שעיקר הנס היה שהעיר ה' את רוח הכהנים להקדים ולזכות את השמן מההפקר מיד כשניתוסף כדי שיהא שמור מן המזיקין. חנוכה ח"ב מ"ט.

ו. חיבתן של ישראל

נס חנוכה נשפע להכהנים הקדושים שעבדו את ה' למעלה מן הטבע ולא היה הקב"ה מנכה מזכויותיהם, כי אדרבא זה מורה על חיבתן של ישראל. חנוכה ה.

ביום ראשון הוצרכו להדליק בטהרה נגד כוונת היוונים, ושאר הימים היתה הנס רק בשביל חיבתו. חנוכה מ"ה: נס דמנורה לא היה כ"כ כבוד שמים כי היתה בפנים ההיכל בלי פרסום, וע"כ דנעשה משום חיבות ישראל. חנוכה ר"ג.

(גדולים מעשה צדיקים) הנס נעשה ע"י הצדיקים להראות דחיבין מעשה צדיקים. חנוכה מ"א:

(חיבת הכהנים) נס השמן היתה להראות חביבת הכהנים הקדושים בטהרת הבית המקדש וחינוכה. חנוכה שפ"ה.

(טמאו כל השמנים) סיבבו מן השמים שלא ישפכו היוונים את השמנים אלא יטמאו, כדי שיתוודע חביבת המקום עליהם שאף בעת שיכולין להדליק מטעם טומאה הותרה בציבור אעפ"כ עשה הקב"ה נס. חנוכה רמ"ב; רג"ג.

(נצחון המלחמה) ע"י נס דמנורה שהיה משום חיבתן של ישראל ראו שגם נס דנצחון המלחמה היה משום חיבת ישראל ולא משום קידוש ה'. חנוכה ר"ג.

(נר המערבי) נס נר המערבי תלוי בזכות המדליק וגם בזכות הדור, ואף שלא היו ישראל ראויין אלא בזכות החשמונאים נעשה גם בחנוכה להראות חיבת הכהנים. חנוכה שמ"ו:

(נתחלק לח' חלקים) אף שידעו הכהנים שיעשה להם נס לא שפכו כל השמן להמנורה ויסמכו על נס חדש למחרת אלא חילקו השמן לח' חלקים ויתרבה השמן, לפי שרצו שישאל יראו מיד חביבותן. חנוכה ס"ה.

(נתחלק לח' חלקים) חלקו לח' חלקים ונתרבה בכל יום במיוחד להראות חביבות בכל יום מיוחד. חנוכה ס"ט. (נתמלא הפך מיד) מה שנתמלא הפך מיד תיכף לכל הח' ימים הוא להראות חביבות ישראל, כדי שלא יצטערו בכל יום מהיכן יקחו שמן, והפך היה גדול מאוד שיחזיק שמן לכל הח' ימים. חנוכה נ"ו; ס"א.

י. יהודית

יהודית הפקירה עצמה על פי הוראת שעה ע"י רוח הקודש. חנוכה ש"י:

יא. כהנין הקדושים

הנסים שנעשו במנורה היה תלוי בקדושת המדליק. חנוכה ל"ה; צ"א; צ"ט. ק"א. קב"ו. רכ"ו. רמ"ג:

(אש של מעלה) בגודל קדושת הכהנים המשיכו אש מן השמים שלא יתבער השמן. חנוכה ל"א:

(היתר) הכהנים הקדושים קדשו את עצמם אף בדברים המותרים בשעת מלחמה ולכן נצחו המלחמה וקבעו יום א'. חנוכה ת"א:

(הכנה) הכהנים הקדושים טרחו ביום השני במעט השמן שנשתתיר ביום ראשון וע"י ההכנה להמצוה נעשה הנס. חנוכה מ"א:

(המגנות הסט"א) לפי שנעשה הנס ע"י הכהנים הקדושים התגברה יותר הסט"א וע"כ נחשב לנס. חנוכה קמ"ה.

(ומי נסה) הכהנים הקדושים נצטערו מאוד על טומאת השמן ונגע לחיותן, ובזכות זה נעשה הנס. חנוכה ט"ו:

(מזקת לדיקים) לפי שנעשה הנס ע"י כהנים קדושים ומוחזקים שפיר האמינו בה ישראל, ולא נתייראו שמא הנס מצד הסט"א. חנוכה שמ"ג.

(מנוכת הצית) נס השמן היתה להראות חביבת הכהנים הקדושים בטהרת הבית המקדש וחינוכה. חנוכה שפ"ה.

(יסורים) אף שהיו קדושים לא זכו לנס חנוכה אלא בצירוף צרות ויסורים דעזו עליהו. חנוכה תכ"ג:

(מלכות חשמונאי) מה שנטלו הכהנים הקדושים מלוכה שלא כדין היה סיבה מן השמים בבחי' נורא עלילה. חנוכה קצ"ו. ש"ג:

(מסירת נפש) להכהנים הקדושים עצמם היה יותר ניחא למות על קידוש ה' מלהנצל, אלא שנשאר שלא ישתכח שם שמים. חנוכה קצ"ב:

(מסירת נפש) הכהנים הקדושים מסרו נפשם וקידשו החודש בצנעה כי בזה תלוי קיום האומה, ואחר הנצחון נתגלה לכל. חנוכה קצ"ח:

(מסירת נפש) הכהנים הקדושים מסרו נפשם ללחום למען קיום התורה מעטים וחלשים נגד רבים וגיבורים, ומדה כנגד מדה נגרם נס דנרות. חנוכה מ"ט.

(נסיס) לפי שנעשה נס על ידי הכהנים הקדושים שעבדו את ה' למעלה מן הטבע לא היה הקב"ה מנכה מזכויותיהם, ואדרבא זה מורה על חביבותן של ישראל. חנוכה ה.

(נר המערבי) אף שלא היו ישראל ראויין שיוחזר נס נר המערבי זכו לזה בזכות הכהנים הקדושים. חנוכה שמ"ז: (ענינים קדושים) ע"י שהכהנים הקדושים מדדו בעיניהם הקדושים את הפך נכנס בה ברכה. חנוכה ל"ט.

(ענוה) הכהנים הקדושים לא באו לידי התנשאות אחר נצחון המלחמה. חנוכה מ"ג.

(רוח הקודש) הכהנים הקדושים השיגו ברוח קדשם שיעשה להם נס בכ"ה כסליו. חנוכה ס"ו, ע"ה.

יב. חנוכת ביהמ"ק

בענין שם 'חנוכה', דמשמע מדברי חז"ל שהיה חנוכת הבית כבימי משה ושלמה. חנוכה שס"ה.

נס השמן היתה להראות חביבת הכהנים הקדושים בטהרת הבית המקדש וחינוכה. חנוכה שפ"ה.

בענין שאף שטומאה הותרה בציבור מ"מ בעת החינוך שאני, וצריך שתהא בטהרה. חנוכה, שס"ז, שס"ז, שס"ח.

על ידי נס השמן הטהור נתגלה שמעשה ידי חשמונאים שמה 'חינוך', דהנס נעשה לפי שבשעת חינוך טומאה לא הותרה בציבור. חנוכה שס"ז:

יג. לשנה אחרת קבעום

לא קבעו יו"ט באותו שנה, לפי שהנס היה ביום כ"ה לערב, ויום כ"ה כבר חלף ועבר, וביום א' נעשה עיקר הנס. חנוכה ע:

לא קבעו יו"ט באותו שנה, לפי שכשנודע הנס כבר עבר הלילה וביום לא היה אפשר לפרסם הנס דשרגא בטיהרא מאי מהני. חנוכה צ"ו.

לא קבעו יו"ט באותו שנה, לפי שמקצת היום כבר עבר וזלזול הוא ליום שיהא מקצתו חול ומקצתו קודש. חנוכה צ"ו.

לא קבעו יו"ט באותו שנה, לפי שלא רצו לקבוע ספיקא דיומא, דנתקן מחמת הצדוקים שלא הניחו להשיא משואות, וחשבו שלאחר הנס יתבטלו הצדוקים. חנוכה ש"ב.

לא קבעו יו"ט באותו שנה, דעד לשנה אחרת נסתפקו אי הנסים שנעשו הם מצד הקדושה. חנוכה שכ"ו.

לא קבעו יו"ט באותו שנה, דנתייראו שמא יתלו הנס במעשה כשפים ואז מוטב שלא יתפרסם, וכשראו שמאמינים בה קבעו ליו"ט. חנוכה שמ"ב:

לא קבעו יו"ט באותו שנה, דהמתינו עד שיעמידו הדת על תילה, דבלא"ה לא נגמר פעולת הנס. חנוכה ת"ב:

לא קבעו יו"ט באותו שנה, דעדיין לא היה נשלמה המלחמה ודקיי"ל דאין אומרין הלל בפורים דאכתי עבדי אחשורש. חנוכה ח"ב נ"ה:

יד. נר חנוכה בשמאל

תיקנו נ"ח בשמאל ומזוזה בימין ובעל הבית בטלית מצוייצת באמצע, דהנס נעשה בזכות שהכהנים אהדורי אטהרה לפנים משורת הדין, וכן החיוב ללבוש ד' כנפות כדי להתחייב במצות ציצית הוא לפנים משוה"ד. חנוכה ת"ה.

תיקנו נ"ח בשמאל דאין עושין מצות חבילות כדי שלא יפנה ממצוה אחת לחברתה, דמצות הזכירה שבמזוזה שהוא בימין שייך בכל עת. חנוכה ת"ח, ת"ח:

תיקנו נ"ח בשמאל שלא יפגע תחילה במנורה, דמזוזה תדיר וקודם. חנוכה ת"ח.

טו. נס השמן ובקושית הבית יוסף

(א) תן לה כדי מדתה (ב) הפך נתמלא מיד (ג) מציאת הפך (ד) בדברי הטו"ז שביום א' נשתייר קצת שמן (ה) שברי כלי חרס (ו) מציאת שפודים ערוכים (ז) נר המערבי (ח) ספיקא דיומא (ט) קביעת החודש (י) חנוכת בית המקדש (יא) הדלקת הנרות בשבת (יב) תירוצים חדשים על קושית הבית יוסף (יג) נס השמן היכי דמי (יד) טהרת המנורה (טו) טומאה הותרה בציבור (טז) טהרת פך השמן (יז) טומאת השמנים

(א) תן לה כדי מדתה

יש להסתפק בדין תן לה כדי מדתה אי על השמן או גם על הפתילות. חנוכה, קפ"ב, רכ"ז.

כדי לחזק כח התורה ולמיגדר מילתא סמכו על הנס ליתן פחות שמן מכדי מדתה. חנוכה רי"ב:

לא עברו על תן לה כדי מדתה, דמדת חצי לוג אינו אלא מדרבנן, שגזרו משום לילי טבת הארוכים. חנוכה כ"ט, ר"ה:

בחותרמו של כה"ג, הנס היתה בזמן קדום שהטמין הכה"ג הפך בחותרמו שלא כרגיל. חנוכה ק"ב: קב"ד: בחותרמו של כה"ג, מציאת הפך הוי נס שלא ראו אותה אף שהיה נראה וניכר. חנוכה קב"א. בחותרמו של כה"ג, ע"י שנחתם הפך בחותרמו של כה"ג ניצל הפך מיד בעלי בחירה. חנוכה ק"ג. בחותרמו של כה"ג, חותם הוי שמירה ממזיקין, ולכן נשמר הפך בחותרמו של כה"ג. חנוכה ק"ב. בחותרמו של כה"ג, חותם הכה"ג הוכיח שעצם מציאת הפך הוי נס. חנוכה קב"ד:

(ד) בדברי הטו"ז שבינו א' נשתתף קצת שמן

הקב"ה לא עשה הנס יש מאין ונשאר קצת שמן דאל"ה לא היה נחשב לשמן זית כחית למאור אלא שמן נסיי. חנוכה ב"ה, ע"ב: קס"ב: הנס היתה ע"י תפילת הכהנים בבחי' יש מיש, דאם היה נעשה הנס ע"י הקב"ה בעצמו, היה נחשב לשמן נסיי ולא שמן זית. חנוכה ב"ח: הנס היתה ע"י תפילת הכהנים בבחי' יש מיש, כדי להמשיך השפעה אף לזמן הגלות שבא ההשפעה רק ע"י שליח. חנוכה ל"ז: הנס היתה ע"י תפילת הכהנים בבחי' יש מיש, להראות דחביבין מעשה צדיקים. חנוכה מ"א: הנס היתה ע"י תפילת הכהנים בבחי' יש מיש, לפי שע"י נצחון המלחמה לא באו הכהנים לידי התנשאות, ומדה כנגד מדה נעשה הנס על ידי מעשי ידיהם. חנוכה מ"ג: משא ומתן בדברי הבית יצחק, דבדבר הנמצא בחצר הקדש רק ע"י ברכה שפיר קניא חצר הקדש. חנוכה קס"א: חנוכה ח"ב נ"ב.

ליישוב דברי הבית יצחק שהקשה דאין חצר להקדש, דאי נמצא ברשות הקדש עדיף טפי מחצרו, דאף לפני חידוש התורה דחצר או משכיה קונה היו אומרינן ד'רשות' קונה, ומ"ש דאין חצר להקדש אינו אלא כשלא נמצא ברשותו. חנוכה ח"ב נ"א. ליישוב דברי הבית יצחק שהקשה דאין חצר להקדש, דהכהן גדול שהטמין הפך לפי שהשיג ברוח קדשו שעתידי להיות נס לכן הטמין אותו דוקא בפך שאינו של הקדש כדי שיוכל לקנות השמן בכלי שלו. חנוכה ח"ב נ"ב. עיקר הנס היה שהעיר ה' את רוח הכהנים להקדים ולזכות את השמן מההפקר מיד כשניתוסף כדי שיהא שמור מן המזיקין. חנוכה ח"ב מ"ט.

לא עברו על תן לה כדי מדתה, דחיוב תן לה כדי מדתה הוא דוקא לשעת הדלקה, ולא בשעת הערכת המנורה. חנוכה ס"ז:

לא עברו על תן לה כדי מדתה, דלא נתנו במנורה חלק ח', אלא חלקו השמן בח' כלים מיוחדים כי ידעו בקבלה שיעשה להם נס, ונתרבה עוד לפני הערכת השמן במנורה. חנוכה ס"ז, ע"ג.

לא עברו על תן לה כדי מדתה, לפי שהיה להם שמן מוכן להוסיף אם לא יארע להם נס. חנוכה ר"י. לא עברו על תן לה כדי מדתה, תלו על הנרות שפופרת שממנה נטף שמן למנורה, ונחשב כניתן כדי מדתה. חנוכה ר"ג.

(ב) הפך נתמלא מיד

ת"י הב"י שהפך נתמלא מיד הוא התי' היותר נכון מכל התי'. חנוכה נ"ד. אף שהפך נתמלא מיד ולא נעשה נס ביום ח', קבעוהו ליו"ט כי נהנו מהנס ביום ח'. חנוכה נ"ד, ס"ז, ס"ט, צ"ה. הפך היה גדול שיחזיק בו שמן על ח' ימים, אלא שלא היה בו שמן רק ליום א', ונתמלא תיכף לכל הח' ימים להראות חביבות ישראל. חנוכה נ"ז, ס"א. אף שנתמלא הפך ביום א' לכל הח' ימים קבעו כל שמונת ימים, לפי שלא שלטו בו המזיקים, אף שהיה זמן התגברות הטומאה. חנוכה נ"ז, נ"ט: קס"ג. אף שנתמלא הפך ביום א' לכל הח' ימים, קבעו כל שמונת ימים שנתפרסם הנס במשך שמונת ימים. חנוכה נ"ח.

(ג) מציאת הפך

מציאת הפך הוי נס, כי היוונים כוונו לאפושי טומאה, וקשה להנצל מבעל בחירה. חנוכה ק"ה, ק"ז, קב"א: מציאת הפך הוי נס כי ניצול גם מיד רשעי ישראל היודעין במטמוניות. חנוכה קל"א, קל"ד. מציאת הפך הוי נס גדול שנעלם מן היונים פך חתום כדי שידעו הכהנים אח"כ שלא הסיטוהו. חנוכה קב"א. מציאת הפך נחשב לנס לפי שהתגברה סט"א מאוד. חנוכה קמ"ח: קבעוהו יו"ט לשם מציאת הפך דמציאת הפך נעשה כדי למנוע מלהדליק בטומאה דרבנן, ובזה התגלה אור תושבע"פ. חנוכה רפ"ז. לא נשאר רק פך אחד, כדי שיראו גודל הנס שהיוונים רצו לטמאות הכל ולא מצאו פך זה. חנוכה ק"ז.

(ה) שבִּרֵי כְּלֵי חֶרֶס

בדברי המהרש"א שהדליקו בשבִּרֵי כְּלֵי חֶרֶס פחות מחצי לוג שאינן מקבלין טומאה. חנוכה ר"ז, ר"ח:
כיון שחלקו השמן לח' חלקים וראו התחלת הנס שנתרבה השמן, ע"כ סמכו על רוח הקודש שיספיק השמן שבשבִּרֵי כְּלֵי חֶרֶס אף שאינה מחזיק חצי לוג. חנוכה ר"ט:
לפי שדלקו בשבִּרֵי כְּלֵי חֶרֶס שאינן מחזיק חצי לוג תלו על הנרות שפורפת שממנה נטף שמן למנורה, ונחשב כחן כדי מדתה. חנוכה ר"ג.

לפי שדלקו בשבִּרֵי כְּלֵי חֶרֶס שאינן מחזיק חצי לוג לכן החליף הקב"ה את זמן הנס לחודש ניסן שהוא זמן הנקבע לגאולה, וע"כ היה די שמן אף בשבִּרֵי כְּלֵי חֶרֶס. חנוכה ר"ז.

לפי שדלקו בשבִּרֵי כְּלֵי חֶרֶס שאינן מחזיק חצי לוג לכן איחרו הבי"ד התקופה ב"א ימים כשיטת מר שמואל ושינוי הילוך החמה ונתקטנה הלילה. חנוכה ר"ב.
כדי לשלם ליום כ"ה כסליו של שנת גמר מלאכת המשכן, החליף הקב"ה אותו היום שהיתה לילה קטנה ליום נס חנוכה, ולכן יכלו להדליק בשבִּרֵי כְּלֵי חֶרֶס שאינן מחזיק חצי לוג. חנוכה ר"ז.

(ו) מציאת שפודים ערוכים

בדברי הזרע אפרים שהכהנים מצאו שפודים בדרך נס שהכירו שלא נגע בהם עכו"ם. חנוכה קע"ד, קפ"א.
מצאו שפודים טהורים יחד עם פתילות ערוכות להדלקה, ושוב לא התעסקו במנורה בטומאה. חנוכה קפ"ב.
הכהנים הצניעו שמן חצי לוג וגם שפודין ועם פתילות הראויין ללילות בינונים, אמנם בליל הנס היה ליל ארוך ולפי עובי הפתילות לא היה די שמן. חנוכה קפ"ג.

(ז) נר המערבי

ביום ראשון לא היה די אלא ללילה אחת, וע"י נס דלק גם נר המערבי ביום. חנוכה שמו.
חילקו השמן לח' חלקים לצורך נר המערבי, והיה בדעתם להדליק אך את הנר המערבי בטהרה והשאר בשמן טמא. חנוכה צ"ח.

כיון שנצחון המלחמה היתה ביום, לכן מיד נתחייבו בהדלקת נר המערבי ונחסר מן הפך לצורך הדלקת הנרות בלילה. חנוכה צ"ה.

פך השמן לא היה בו להדליק אלא לוג אחד ליום אחד לנר המערבי בלבד. חנוכה צ"ז:
יום ראשון נקבע ע"ש שהנר המערבי לא כבה מעולם בימי החשמונאים. חנוכה ק"א.

מה שדלק נר המערבי כל היום נחשב לנס בזמן התגברות הסט"א. חנוכה קמ"ד:
אף שלא היו ישראל ראויין לנס נר המערבי אלא בזכות החשמונאים חזר הנס להראות חביבותן. חנוכה שמו:
נס נר המערבי חזר כקדם על ידי שהיה נצחון המלחמה מצד הקדושה. חנוכה צ"ט, שמו.

(ח) ספיקא דיומא

בדברי המפרשים דיום ח' נקבע משום ספיקא דיומא. חנוכה ש"ג, ש"ה, ש"ז, ש"ח:
תיקנו יום ח' משום ספיקא דיומא, אף שבשאר יו"ט לא קבעו ספיקא דיומא במקומות ששלושים מגיעים, אבל בחנוכה שעיקרה מדרבנן קבעו ח' ימים משום לא פלוג. חנוכה ש"ה:

תיקנו יום ח' משום ספיקא דיומא, לפי שבהתחלת נס חנוכה היה ספיקא דיומא אימתי נעשה הנס אי ביום כ"ד או בכ"ה, ולזכר זה קבעוהו משום ספיקא דיומא. חנוכה ש"ז.

תיקנו יום ח' משום ספיקא דיומא, אף דחנוכה הוא מדרבנן קבעו ספיקא דיומא דדרשינן סמוכין והוי כעין דאורייתא. חנוכה ש"ח:

לא קבעו ספיקא דיומא בחנוכה, בדבר שאם יעברו יהיה רק בשוא"ת לא גזרו חכמים סייג. חנוכה שי"ד:
לא קבעו יו"ט באותו שנה כי לא רצו לקבוע ספיקא דיומא דספיקא דיומא הוי מטעם קלוקל הצדוקים, וחשבו שלאחר הנס יתבטלו הצדוקים. חנוכה ש"ב.

(ט) קידוש החודש וקביעותה

מיד אחר נצחון המלחמה קדשו הבי"ד את החודש למפרע, והוכרחה הלבנה לשנות מהלכה כפי רצון הבי"ד ונתארכה הלילה, ולא היה די שמן אף לליל ראשון. חנוכה ר"ב.

קבלה בידם שיעשה נס בכ"ה כסליו, לכן קדשו הבי"ד את החודש באופן שיהא מיום כ"ד ליום כ"ה ונתארך הלילה במקצת, ולא היה די שמן אף לליל ראשון. חנוכה ר"א, ר"א.

בישוב דברי הרמב"ם שנצחון המלחמה היתה בכ"ה דע"י שגזרו על חודש לא באו עדים לכן נקבע ר"ח כסליו ביום ל"א לחודש חשון, אבל החשמונאים ידעו ע"י חשבון האמיתי שקביעת החודש הוא ביום ל' ונדרמה לעיני כל שיום נצחון המלחמה הוא ביום כ"ד ובאמת היה ביום כ"ה. חנוכה ש"ז, ש"ז.

(ב) תירוצים חדשים על קושית הבית יוסף

לולא דברי מפרשים קדמונים אפ"ל דבאמת הדליקו ט' ימים ונקבע ליו"ט ח' ימים דליום א' היה די בפך. חנוכה נ"ה:

בעת טהרת בית המקדש ביום כ"ה ראו התנוצצות נס השמן וע"כ קבעו אותו ליו"ט ע"ש העתיד. חנוכה מ.

יום ראשון נקבע על הצלת כל התורה כולה. חנוכה שמ"ט. יום ראשון נקבע ע"ש התגלות אורו של משיח, והיות שזמן הגאולה הוא נסתר ע"כ נעלם מה היה הנס. חנוכה ד. יום ראשון נקבע שנתרבה אז השמן ולא שלטו בה המזיקים. חנוכה ל"ד:

יום ראשון נקבע ליו"ט ע"ש מסירת נפשם של החשמונאים למען קיום התורה, שזכות זה גרם נס דנרות. חנוכה מ"ט.

יום ראשון נקבע דעיקר הנס היתה ביום א' שנתרבה עוד בפך, משא"כ בשאר ימים נתרבה במנורה המלומדת בנסים, וקבעו ח' ימים לפי שנמשך הנס מיום ראשון. חנוכה ע"ח:

יום ראשון נקבע לפי שביום ראשון היה עיקר הנס והפקידה, והכל בתר רישא גריד. חנוכה פ"ט.

יום ראשון נקבע דביום ראשון בשעת הדלקת המנורה השפיע הכהן גדול כח הנס על שאר ימים. חנוכה צ"ב. יום ראשון נקבע לפי שנצחון המלחמה היתה ביום ומיד נתחייבו בהדלקת המנורה, ועכ"פ הנר המערבי, ונחסר מן הפך. חנוכה צ"ד.

יום ראשון נקבע דלא היה אלא שמן מצומצם לפתילות דקות, והכהנים עשו פתילות עבות להידור מצוה, ורצו להוסיף שמן טמא דטומאה הותרה בציבור, ובזכות זה נתרבה השמן. חנוכה רכ"ח.

יום ראשון נקבע לפי שנעשה נס אע"פ שלא נתחנך עדיין המנורה, והדליקו בשפודין שאינה מלומד בנסים. חנוכה קפ"ו:

יום ראשון נקבע דלבד נרות המנורה נעשה להם נס להדליק עוד שפוד שלאורה תיקנו כל הפירצות שבמקדש. חנוכה רל"ט.

יום ראשון נקבע לתקן על מה שלא עשו תשובה בשעת הנס, וע"כ מוסיפין יום א' לשוב קודם ימי חנוכה. חנוכה רנ"ח:

יום ראשון נקבע ע"ש השמחה שפינו את ביהמ"ק מע"ז. חנוכה רפ"ח:

יום ראשון נקבע שכל יו"ט נקבע על זמן הצרה, וביום ראשון היה עיקר הצרה על מניעת השמן. חנוכה שפ"ט.

יום ראשון נקבע ע"ש שנתגלה שקידשו הכהנים בעת הגזירה את החודש בצינעה ובזה תלוי קיום האומה. חנוכה קצ"ח.

גמר ז' ימי הנס חל בראש חודש טבת, וכיון שהיה בידם לקדש שוב את החודש לכן קבעו יו"ט חדש ביום ח'. חנוכה ר"ה.

מפני טומאת המנורה הוצרכו להדליק בשברי כלי חרס שאין מחזיקין חצי לוג, וכדי שיהא די שמן לליל ראשון איחרו הבי"ד התקופה ביי"א ימים כשיטת מר שמואל ושינוי הילוך החמה עד שנתקטנה הלילה. חנוכה ר"ב.

יום ראשון נקבע על הנס שהחליף הקב"ה את הזמן ליום כ"ה כסליו של שנת גמר מלאכת המשכן. חנוכה ר"ז:

שמן שבפך לא היה די לליל כ"ה כסליו של שנת הנס, אבל היה די לליל כ"ה כסליו של שנת גמר מלאכת המשכן, וע"י שהחליף הקב"ה את זמנים היה די שמן לכל הלילה. חנוכה ר"ח.

(י) חנוכת בית המקדש

עיקר קביעת חנוכה ח' ימים ע"ש חינוך בית המקדש שעסקו בה שמונה ימים. חנוכה שס"ח; שס"ט:

ע"י נס דנרות ידעו שהתיקונים בביהמ"ק שעשו נחשב לחינוך בית המקדש. חנוכה שע"ג:

בחנוכת ביהמ"ק יש צורך להרבות בנרות לשם שמחה, ונעשה נס שהיתה די להדליק גם לנרות אלו בטהרה. חנוכה שע"ח.

מעט הכהנים שנשארו טהורים הוצרכו לתקן הבית המקדש ולא יכלו לעסוק בעשיית שמן טהור. חנוכה שפ"ד: לבד נרות המנורה נעשה להם נס שהיה די שמן גם להדליק עוד שפוד שלאורה תיקנו כל הפירצות שבמקדש. חנוכה רל"ט.

(יא) הדלקת הנרות בשבת

נר אמצעי של המנורה רומז על יום השבת שהוא אמצעי בין ג' ימים שלפניו ולאחריו, והשבת קודש נתברך בנר, וע"ז בא השפעת הנס. בהעלותך רמ"ז.

הדלקת הנרות בע"ש לצורך שבת אינו דוחה שבת. חנוכה רכ"ב:

בפך שמן לא היה אלא לליל א', וכיון שחל ליל ראשון בשבת הוצרך להקדים ההדלקה משום תוס' שבת. חנוכה רכ"ג:

(יד) טהרת המנורה

הכהנים מצאו שפודים בדרך נס שהכירו שלא נגע בהם עכו"ם (זרע אפרים). חנוכה קע"ד. קפ"א.
הדליקו בשברי כלי חרס פחות מחצי לוג שאינן מקבלין טומאה (מהרש"א). חנוכה ר"ו, ר"ח, ר"ג, ר"ז, ר"ב.
מצאו שפודים טהורים יחד עם פתילות ערוכות להדלקה, ונתנו השמן ע"י פשוטי כלי עץ. חנוכה קפ"ב.
בכלל הנס היתה שאף שכל הכהנים יצאו למלחמה מ"מ נשאר מי שלא נטמא כדי שידליקו המנורה בטהרה. חנוכה קע"ה:

(טו) טומאה הותרה בציבור

אף דבעלמא טומאה הותרה בציבור, אהדורי אטהרה, כי היונים טמאו השמנים כדי להכשיל את ישראל בשמן טמא ולכן לא שפכו אלא טמא. חנוכה י"ד, ט"ו, כ"א, מ"ד, מ"ו, קמ"ד, שמ"א. ער"ה:
אף דטומאה הותרה בציבור מ"מ עדיין שמן טמא הוא, ולכן נצטערו הכהנים, ונעשה הנס להפיס דעתם. חנוכה ש"צ.

אף דטומאה הותרה בציבור מצד הלכה, מ"מ רוח מסאבא שורה עליה. חנוכה שמ"א, שד"ם.
ביום ראשון הוצרכו מן הדין להדליק בטהרה נגד כוונת היוונים, ושאר הימים היתה רק בשביל חביבות. חנוכה מ"ה.

נסתפקו בדין טומאה הותרה בציבור אם דהכוונה כלפי שמיא שיבוא נס בנר המערבי, או דהכוונה שידליקו אותה בטומאה. חנוכה צ"ח, צ"ט.

הכהנים עשו פתילות עבות ורצו להוסיף אח"כ שמן טמא דטומאה הותרה בציבור. חנוכה רכ"ח.
אף שטומאה הותרה בציבור מ"מ בעת החינוך חמור הדבר ביותר, וצריך שתהא בטהרה. חנוכה שע"ה, שס"ז, שס"ז.

משום טומאה הותרה בציבור לא הותר להכנס בבית המקדש כדי לתקנו, ולכן מעט הכהנים שנשארו טהורים הוצרכו לתקן הבית המקדש ולא יכלו לעשות שמן טהור. חנוכה שפ"ד:

אף דטומאה הותרה בציבור הוסיפו הכהנים על המחויב לאהדורי אטהרה, וכיון שעל ההוספה איכא שכר מצוה בה"ע, בשכר זה זכו לנס. חנוכה ת"ד:

(טז) טהרת פך השמן

ע"י שמצאו שפודים וגם פתילות ידעו שלא נטמא השמן, דלא עביד קוב"ה ניסא למגנא. חנוכה קפ"ד.

יום ראשון נקבע על הנס שהחליף הקב"ה את הזמן ליום כ"ה כסליו של שנת גמר מלאכת המשכן. חנוכה ר"ז:

יום ראשון נקבע דלפי שהוצרכו להדליק בשברי כלי חרס איחרו הבי"ד התקופה ב"א ימים כשיטת מר שמואל ושינו הילוך החמה ונתקטנה הלילה. חנוכה ר"ב.

יום ראשון נקבע דביום שנצחו הכהנים קדשו החדש למפרע כדי שיחול ביום זה כ"ה כסליו שהיה מעותד שיעשה נס. חנוכה ר"א, ר"י:

יום ראשון נקבע לפי שהתנוצץ אורו של משיח לכן נתגלה להם שמן המשחה שנגנו בחורבן בית ראשון. חידו"ת תשנ"ז ליל ז' דחנוכה, חנוכה ח"ב רס"ט.

יום ראשון נקבע לפי שהעיר ה' את רוח הכהנים ביום ראשון להקדים ולזכות את השמן מההפקר מיד כשניתוסף כדי שיהא שמור מן המזיקין. חנוכה ח"ב מ"ט.
יום שמיני נקבע דאף שהנס לצורך יום שמיני נעשה ביום שביעי, מ"מ הארת הנס נשפע גם למחרתו ולכן נחשב יום שמיני ליו"ט. חנוכה ק"ס:

(יג) נס השמן היכי דמי

בדברי הישמח משה בענין שפך השמן לא נתרבה, אלא נחסר בכל לילה חלק שמיני, דאין הברכה שורה בדבר המדוד. חנוכה כ"ז, ל"ג.

בדברי הישמח משה בענין שהכהנים המשיכו ברכת שם הוי"ה בפך ולכן נתברך גם דבר המדוד. חנוכה פ"ג:
הכהנים המשיכו בנרות אש של מעלה שאינו אוכלת ולא נבער השמן כלל. חנוכה כ"ז, ל"ג.

בשעת מציאת הפך לא היה עדיין השמן דבר מדוד, וגם לא היה בו ליום א', ונעשה נס ונתרבה השמן, וכשניתנה במנורה כיון שהיתה מדוד היה נצרך בריאה יש מאין, ולכן לא נבער השמן על ידו אש של מעלה. חנוכה ל"ג.

הכהן גדול ראה ברוח קדשו שיצטרכו לנס וע"כ מדד פך שמן וחתמו ובזה הכניס בו ברכה. חנוכה ל"ח, פ.

ע"י מדידת הכהנים נתקיים בשמן בחינת ענין בריכות בחשבון. חנוכה ל"ט.

לא נתנו במנורה חלק ח', אלא חלקו השמן בח' כלים מיוחדים כי ידעו בקבלה שיעשה להם נס. חנוכה ס"ז, ע"ג.

לא נתנו במנורה חלק ח', אלא חלקו השמן בח' כלים מיוחדים, כי כשהוכן לאדם לעשות נס ע"י נותנין לו רוח עצה וגבורה. חנוכה ע"ז.

מיד ביום כשנצחו המלחמה נתחייבו למלא המנורה מדין הטבה, ואז נתמלא הפך. חנוכה צ"ד:

הכהנים עסקו במעט השמן שנשתייר ביום ראשון וע"י ההכנה להמצוה נעשה הנס. חנוכה מ"א:

בספק התלוי במציאות מותר לסמוך על נבואה ורוח הקודש, וע"כ סמכו הכהנים על רוח הקודש שלא נגעו היוונים בפק. חנוכה ו', ז', כ"ב, קפ"א.

ע"י נס השמן ידעו שלא נטמאה ע"י טומאת היסט, כי לא עבד קוב"ה ניסא לאפוש טומאה. חנוכה שמו"ב.

יז) וטמאו כל השמנים

סיבבו מן השמים שלא ישפכו השמן אלא שיטמאו אותה, להראות דצורך הנס היתה שידליקו בטהרה דוקא. חנוכה מ"ה.

לא היה ספק טומאה דרבנן אלא ודאי טומאה, דהיונים כיוונו לאפוש טומאה. חנוכה כ"ב.

בכוונה לא שפכו אלא טמאו השמן כדי להכשיל את ישראל בטומאת זיבה שיזלזלו בטומאה דרבנן. חנוכה קל"ב:

בכוונה לא שפכו היונים השמן כי רצו שיקיימו המצוה בטומאה נגד רצון ה'. חנוכה שמו"ט.

בכוונה סיבבו שלא ישפכו אלא יטמאו השמן, כדי שיתוודע חביבת המקום עליהם שאף שיכולין להדליק מטעם טומאה הותרה בציבור אעפ"כ עשה הקב"ה נס. חנוכה רמ"ב: רמ"ג, רנ"ג.

טומאת השמנים היה רק טומאה דרבנן, והוצרך הנס כדי לחזק תוקף דברי חז"ל. חנוכה ט"ז, קל"ג, שי"ח.

רשעי ישראל יעצו לטמא השמנים כדי שיזלזלו באיסורי דרבנן. חנוכה ט"ז.

רשעי ישראל יעצו לטמא השמן שיתערב טומאה בעבודת בית המקדש. חנוכה שד"מ:

טז. נס חנוכה לא ניתנה לכתוב

מגילת אסתר ניתנה למשה מסיני ולכן ניתנה לכתוב, משא"כ בנס חנוכה. חנוכה של"ה:

לפי שחנוכה לא ניתנה לכתוב, לכן נזכר אריכות הנס בעל הנסים משא"כ בעל הנסים דפורים שכבר נכלל במגילה. חנוכה נ.

נס חנוכה לא ניתן לכתוב דלא היה קידוש ה' לעיני העמים, כי האוה"ע לא הודו שנס נצחון המלחמה היתה ע"י הקב"ה. חנוכה שפ"א.

נס חנוכה לא ניתן לכתוב שלא ללמוד מזה ללחום עם אוה"ע שלא כדת, ולכן לא כתבה רבינו הקדוש במשניות. חנוכה שפ"ב, שפ"ג.

יז. נצחון המלחמה

(א) נצחון המלחמה (ב) נצחון מצד הקדושה
(ג) מלחמת הקודש

(א) נצחון המלחמה

משא ומתן בפלוגתת הרמב"ם והמאירי באיזה יום היתה נצחון המלחמה בכ"ה או בכ"ו בכסלו. חנוכה י"ג, ע:

בישוב דברי הרמב"ם שנצחון המלחמה היתה בכ"ה דע"י שגזרו על חודש לא באו עדים לכן נקבע ר"ח כסלו ביום ל"א לחודש חשון, אבל החשמונאים ידעו ע"י חשבון האמיתי שקביעת החודש הוא ביום ל' ונדמה לעיני כל שיום נצחון המלחמה הוא ביום כ"ד ובאמת היה ביום כ"ה. חנוכה ש"ז, ש"ז.

משא ומתן בדברי הפר"ח דיום ראשון נקבע לזכר נצחון המלחמה, דנצחון המלחמה אינו ענין נסיי אל טבעי. חנוכה י"ג, על הנאולה סי' ו'

נצחון המלחמה היתה ביום דסתם מלחמה ביום. חנוכה צ"ד.

על ידי נצחון המלחמה נתגלה שהצרה לא היה ע"י מערכת השמים אלא ע"י השגחה פרטית ולכן נקבע היר"ט על הצרה עצמה, להראות כי גם הצרה היה לטובה. חנוכה שפ"ז, שפ"ט.

עלה על דעת הכהנים להכנס למלחמה הכבידה, כי כשהוכן לאדם ליעשות נס על ידו נותנין לו רוח עצה וגבורה. חנוכה ע"ו:

נצחון המלחמה נחשב לנס כי נתגברה הסט"א מאוד, כדי שלא יצמח ישועה לבני ישראל בימי גלותן. חנוכה קנ"ז.

נצחון המלחמה נחשב לנס, היות שלחמו הכהנים שנשטלו מלוכה שלא כדין ולא נהרגו. חנוכה קצ"ו.

לא קבעו זכר לנצחון המלחמה לפי שעדיין לא נגמר המלחמה וקיי"ל דאין מברכין על ברכת הגומל אלא עד שנתרפא לגמרי. חנוכה ח"ב נ"ד:

על ידי הדלקת המנורה נשלמה אחר כן המלחמה שעדיין היה באמצע ובזכותה נצחו בני ישראל. חנוכה ח"ב נ"ח, נ"ט.

בזכות שהידרו הכהנים בעשיית פתילות עבות למנורה זכו לנצחון המלחמה בשלימות. חנוכה רכ"ח.

בזכות שהכהנים שמרו את עצמם ופרשו עצמם מן המותר להם בשעת מלחמה נצחו המלחמה. חנוכה תי"א:

ע"י נס דמנורה שהיה משום חיבתן של ישראל ראו שגם נס דנצחון המלחמה היה משום חיבת ישראל ולא משום קידוש ה'. חנוכה ר"נ.

גיבורים ביד חלשים, רבים ביד מעטים, החטא גרם שהיו בניי מעטים וחלשים, והיוונים רבים וגיבורים. חנוכה קע"א:

רבים ביד מעטים, בני ישראל לא היו רבים, כי רשעי ישראל לחמו נגדם עם היוונים. חנוכה קס"ח:

רבים ביד מעטים, החשמונאים היו מעטים כי לא צירפו יחד במלחמה רק צדיקים. חנוכה קס"ט.

רשעים ביד צדיקים נחשב כנס, בהיות דרשעים לא מפקיד עליהם דינא בעוה"ז משא"כ צדיקים. חנוכה ע"ר:

טמאים ביד טהורים, נצחון המלחמה נחשב כנס משום דהוי טמאים ביד טהורים, דאי לאו הכי אין תועלת בכל הנצחון. חנוכה ש"ב:

טמאים ביד טהורים וכו' דלא הוצרכו החשמונאים להמשיך מפלת היונים ע"י עבירה לשמה, לפי שנס חנוכה המשיך השפעה לדורות האחרונים לכן נצטרפו עונותיהם להמשיך מפלת רשעים. חנוכה רס"ז:

טמאים ביד טהורים וכו' ולך עשית שם גדול וקדוש, על ידי מפלת היונים נתקדש ש"ש והיתה זאת טובה גדולה בעדם, וע"ז לא הוצרכו החשמונאים להמשיך מפלתם ע"י עבירה לשמה, אלא על ידי קיום המצות שמשפיע טובה. חנוכה רס"ה:

קבעו יו"ט אף למפלת הרשעים, דהריגת היוונים ע"י החשמונאים הקדושים היה טובה להם נחשבו כקרבנות, ובכהאי גוונא הקב"ה שמח במפלתן של רשעים. חנוכה רס"ג.

(ב) מצד הקדושה

נס דנרות האיר עיני ישראל שגם נצחון המלחמה לא היה בדרכי הטבע. חנוכה מ"ח, פ"ח, קט"ז, קס"ט:

היה נס גדול שאף שלחמו הרומאים יחד עם ישראל נגד היוונים, הכירו הכל שנצחון המלחמה היה מבלי סיוע מהרומאים. מקץ שס"ד.

כשנעשה הנס בנר המערבי שהוא עדות שהשכינה שורה, הכירו שגם נצחון המלחמה היתה מצד הקדושה. חנוכה צ"ט, שמו"ז.

ע"י נס דמנורה ראו שנס נצחון המלחמה הוא מצד הקדושה. חנוכה שב"ח, של"ז, של"ח.

(ג) מלחמת הקודש

עיקר נצחון המלחמה היה שהדליקו בטהרה היפך כוונת היוונים. חנוכה ט"ז:

נס דמנורה, היינו נצחון במלחמת הדת עם הצדוקים. חנוכה רע"ז, ר"צ.

נצחון המלחמה היינו במלחמה שלחמו רשעי ישראל המסלפים את התורה. חנוכה תמ"ז-ת"י, שמו"ה:

נצחון המלחמה היינו נגד רשעי ישראל שרצו לבטל קידוש החודש כדי שלא ישלטו חכמים על מערכת השמים, ונצחונם היה ששלטו החשמונאים על הילוך החמה. חנוכה רכ"א:

נצחון המלחמה נחשב לנס, כי לחמו נגד רשעי ישראל שקשה מרשעי אוה"ע. חנוכה רצ"ט:

נצחון המלחמה היינו מה שלחם הקב"ה עם המקטריגים. חנוכה ע"ד, קמ"ט:

נצחון המלחמה, היינו שנצחו את כוחות החיצונים שלא ישלטו בשמן הנס. חנוכה קס"ד.

נצחון המלחמה נחשב לנס, כי אף גבור נחלש מכח היצר אם לוחם מלחמת הדת. חנוכה קס"ז.

ע"י התאמצות היוונים לבטל הדלה"נ ראו כי נצחון המלחמה תלוי בזה, כי כלל גדול מאויבי תחכמני לעשות ההיפך. חנוכה מ"ה.

ואח"כ באו בניך וכו' ופינו את היכלך, היינו שבלי פינו הע"ז לא נחשבו כל הנסים לכולם. על הנאולה סי' ק"ה

יח. תורה שבע"פ

בדברי הבני יששכר שבחנוכה נתגלה אור התורה. חנוכה רע"ג.

ע"י חנוכה נתחזק כח תושבע"פ מפני שכל הנס היה להציל מטומאה דרבנן. חנוכה רע"ג, רפ"ז, רפ"ח, ר"צ, רצ"ז, ש"ב.

בכוונה לא שפכו היונים את השמן אלא טמאו אותה, כדי להכשיל את ישראל בטומאת זיבה ויזלזלו בתושבע"פ. חנוכה קל"ג, רע"ד, ער"ח, ר"צ, רפ"ד.

י"ט. גזירת היונים

לפי שהיוונים לא הניחו את ישראל להתפלל, התפלל הקב"ה תחתיהם בעת צרתם. חנוכה ק"י:

להשכיחם תורתך, היינו שרצו להטיל עליהם צרכי ציבור וע"ז ממילא ישכחו תלמודם. מקץ שצ"ג.

לא כיונו היוונים לבטל מצות הדלקת המנורה אלא שידליקו בטומאה, ונעשה נס להראות שהקב"ה רוצה בקיום התורה והמצות כתיקונה. חנוכה שמו"ט.

כתבו לכם על קרן השור וגו', רמז על משיח בן יוסף, שרצו היוונים לבטל האמונה בביאת המשיח. חנוכה שס"א. מציאת הפך הוי נס, כי היוונים כונו לאפושי טומאה, וקשה להנצל מבעל בחירה. חנוכה ק"ה, ק"ז, קכ"א:

ב. זאת חנוכה

חנוכה המשכן הוא אחר ז' ימי מילואים, ובסיום זאת חנוכה נשלם ז' ימי המילואים ולכן נקרא זאת חנוכה. מקץ שצ"ד.

בא. אין מנכין מזכיותיו

בענין שמותר להתפלל על נסי חנוכה ואין מנכין מזכיותיו לפי שנס חנוכה היה נס מפורסם ונתקדש שם שמים. חנוכה ח"ב ג, ז, ל.

מותר להתפלל על נסי חנוכה ואין מנכין מזכיותיו לפי שנס מציאת הפך היה נס נסתר מלובש בטבע שמותר להתפלל ע"ז. חנוכה ח"ב ד.

מותר להתפלל על נסי חנוכה ואין מנכין מזכיותיו לפי שנס נצחון המלחמה היה נס נסתר מלובש בטבע בטבע שמותר להתפלל ע"ז. חנוכה ח"ב ל"ז:

מותר להתפלל על נסי חנוכה ואין מנכין מזכיותיו לפי שנס חנוכה היה בבחינת 'מתנה' לפי שלא הוצרך הנס דטומאה הותרה בציבור ובכה"ג מותר להתפלל, משא"כ בפורים שהיה הנס בבחינת צדקה לעניים. חנוכה ח"ב י"ד.

מותר להתפלל על נסי חנוכה ואין מנכין מזכיותיו לפי שקבעה ליו"ט ונמשך ממנו צינור והשפעה לכל הדורות. חנוכה ח"ב כ"א, ל, וע"ע ייטב פנים אות י

מותר להתפלל על נסי חנוכה ואין מנכין מזכיותיו לפי שנס שבא להציל מהעברה על הדת מותר להתפלל שיתמשך לדורות. חנוכה ח"ב כ"ב.

מותר להתפלל על נסי חנוכה ואין מנכין מזכיותיו לפי שברכה הבא על ידי שם הוי"ה הק' שהוא בלתי גבולי אין מנכין מזכיותיו. חנוכה ח"ב ל:

מותר להתפלל על נסי חנוכה ואין מנכין מזכיותיו לפי שנס חנוכה מרומז בתורה שקדמה לעולם ואין בזה שידור המערכה. חנוכה ח"ב מ"ב.

מותר להתפלל על נסי חנוכה ואין מנכין מזכיותיו לפי שעל נס נסתר מותר להתפלל, והנס דמנורה נעשה באופן

פחות שהדעת טועה, ובכה"ג מותר להתפלל ודומה לההולך למוד את גורנו. חנוכה ח"ב מ"ח, מ"ח.

שירו לה' שיר חדש כי נפלאות עשה, ואף שעל נס מנכין מזכיותיו, מ"מ מותר להתפלל ולשיר עליו מג' פנים, אן הושיע לו ימינו וזרוע קדשו לפי שהיה ישועה גם להקב"ה דבכל צרתם לו צר, בן הודיע הוי"ה ישיעתו, היינו שנמשך ההשפעה משם הויה שהוא בלתי גבולי ומצמצום, ג] לעיני הגוים גילה צדקתו היינו שנתקדש שם שמים, ד] זכר חסדו ואמנתו לבית ישראל, היינו שההשפעה נמשך לכל הדורות. חידו"ת לחנוכה ע"י... חנוכה ח"ב ל:

כב. חשמונאים

ע"ע חנוכה

בדעת הסוברים דמתתיהו בן יוחנן היה בן אותו יוחנן ששימש פ' שנים בכהונה גדולה ונעשה צדוקי. חנוכה ר"צ: בפלוגתת המפרשים אי לא יסור שבט מיהודה הוי הבטחה או ציווי, ובזה תלוי אי מלכות חשמונאי היתה בהיתר. חנוכה שני"ג-שנ"ה.

מלכות חשמונאי נסבב רק לפי שלא זכו בבית המקדש השני שיהא התיקון השלם ולכן לא היתה המלוכה ביד זרע דוד. חנוכה קט"ז:

מלכות חשמונאי הוכרח משום עת לעשות לה', ומסרו נפשם ליקח הממשלה בידם אף שידעו שלבסוף יענשו. חנוכה שנ"א.

מלכות חשמונאי ועונש מיתתן הוכרח מן השמים בבחי' נורא עלילה. חנוכה קצ"ו, שנ"ה: סיבת מיתת החשמונאים במלחמתן לפי שעדיין לא היה הזמן הראוי לגמר הישועה, ויגמר על ידן לעת"ל כשיקומו בתחיית המתים. חנוכה שס"ב.

להערות והארות נא לפנות אל המו"ל

מרדכי אהרן ואבעל

845-537-0987